

شرح قانون مجازات اسلامی

مصوب ۱۳۹۲

(مواد ۱ تا ۱۵۹)

جلد اول

نویسندگان

اویس ریاحی

مهدی قلی زاده

قاضی دادگستری، مدرس دانشگاه

قاضی دادگستری، مدرس دانشگاه

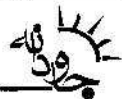
همراه با دیباچه

دکتر حسین آقای جنت مکان

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز

انتشارات جاودان

سرشناسه: قلی‌زاده، مهدی
 عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام
 عنوان و نام پدیدآور: شرح قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/ نویسندگان: مهدی قلی‌زاده،
 اویس ریاحی؛ همراه با دیباچه حسین آقایی جنت‌مکان.
 مشخصات نشر: تهران: جاودانه، جنگل، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۲۷۲ ص.
 شابک: ج. ۱: ۹-۳۹۱-۱۵۸-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه.
 مندرجات: ج. ۱. مواد ۱ تا ۱۵۹
 موضوع: حقوق جزا- ایران
 شناسه افزوده: ریاحی، اویس
 شناسه افزوده: آقایی جنت‌مکان، حسین
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ش ۴۸۲/ق ۸۰۰/ KMH۳۸۰۰
 رده‌بندی دبویی: ۳۴۵/۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۰۰۴۶۴

عنوان کتاب: شرح قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ (مواد ۱ تا ۱۵۹) (جلد اول)
 نویسندگان: مهدی قلی‌زاده، اویس ریاحی
 ناشر: انتشارات جاودانه، جنگل
 ناظر فنی: امین لشکری
 نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۳
 قطع و تیراژ: وزیری، ۵۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال
 شابک: ۹-۳۹۱-۱۵۸-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰

[http:// www.junglepub.org](http://www.junglepub.org)

[email:// Info@junglepub.org](mailto:Info@junglepub.org)

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵-۹-۶۶۴۸۲۸۳۰

۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۶۷-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای مؤلفان محفوظ است»

فرست مطالب

دیباچه

مقدمه نویسندگان

قانون مجازات اسلامی

۱	کتاب اول - کلیات
۱	بخش اول - مواد عمومی
۱	فصل اول - تعاریف
۴	فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزائی در مکان
۱۷	فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزائی در زمان
۲۳	فصل چهارم - قانونی بودن جرائم مجازات‌ها و دادرسی کیفری
۲۶	بخش دوم - مجازات‌ها
۲۶	فصل اول - مجازات‌های اصلی
۴۳	فصل دوم - مجازات‌های تکمیلی و تبعی
۵۷	فصل سوم - نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها
۶۶	فصل چهارم - تخفیف مجازات و معافیت از آن
۷۵	فصل پنجم - تعویق صدور حکم
۸۶	فصل ششم - تعلیق اجرای مجازات
۱۰۲	فصل هفتم - نظام نیمه آزادی
۱۰۵	فصل هشتم - نظام آزادی مشروط
۱۱۶	فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس
۱۳۶	فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان
۱۵۳	فصل یازدهم - سقوط مجازات
۱۵۳	مبحث اول - عفو
۱۵۵	مبحث دوم - نسخ قانون
۱۵۶	مبحث سوم - گذشت شاکی
۱۶۱	مبحث چهارم - مرور زمان

۱۷۱	مبحث پنجم - توبه مجرم
۱۷۸	مبحث ششم - اعمال قاعده درأ
۱۸۰	بخش سوم - جرائم
۱۸۰	فصل اول - شروع به جرم
۱۸۵	فصل دوم - شرکت در جرم
۱۸۶	فصل سوم - معاونت در جرم
۱۹۱	فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته
۱۹۲	فصل پنجم - تعدد جرم
۲۰۳	فصل ششم - تکرار جرم
۲۰۶	بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری
۲۰۶	فصل اول - شرایط مسؤولیت کیفری
۲۱۷	فصل دوم - موانع مسؤولیت کیفری
۲۵۷	منابع و مآخذ

حقوق کیفری هر کشورى شالوده اساسى نظم، امنيت، فرهنگ و اخلاق را در آن کشور تشکیل مى دهد. حقوق کیفرى واجد ویژگی های متمایزى است. نخست آنکه، حقوق کیفرى ابزار حکومت برای مقابله با نقض قوانین و مقررات جارى هر کشورى است. دوم، حقوق کیفرى مهم ترین وسیله برای تضمین حقوق و آزادى های فردى است. از این رو، حقوق کیفرى ایجاد کننده یک وضعیت پارادوکس و متناقض نماست. از یک طرف باید تلاش کرد که منافع حکومت تأمین گردد از سوى دیگر باید تلاش کرد حقوق و آزادى های فردى محفوظ بماند. سوم، حقوق کیفرى جنبه آموزشى- فرهنگى دارد. حقوق کیفرى در عین حال که به مجازات اشخاص مى پردازند به دنبال آموزش و تعلیم هماهنگى و انطباق با قانون نیز هست. حقوق کیفرى فرهنگ رفتارى را به اشخاص مى آموزد. بدین خاطر موازین و مقررات حقوق کیفرى باید پایدار باشند تا به پایداری و مانایی فرهنگ هر کشورى کمک کنند. هرچه مقررات حقوق کیفرى یک کشور ناپایدار و موقتى باشد، فرهنگ آن کشور نیز ناپایدار و متزلزل خواهد بود. حقوق کیفرى هر کشور رفتار روزانه مردم آن سرزمین را تنظیم مى کند.

حقوق کیفرى، امروزه، توسعه فراوان یافته و دارای شاخه ها و رشته های مختلفى است. حقوق کیفرى ماهوى، حقوق کیفرى شکلى، حقوق کیفرى اختصاصى، حقوق کیفرى فنى و... امروزه، هر پنجره ای از پیشرفت که به روى بشر باز مى شود، بى درنگ پای حمایت های حقوق کیفرى به سپهر پیشرفت های بشرى باز مى شود. حقوق کیفرى، به ویژه حقوق کیفرى عمومى- مدرن شده و متحول- گردیده است. تحولات حقوق کیفرى ناشى از زمینه های متعددى از جمله موازین حقوق بین المللى بشر، حقوق کیفرى بین المللى و حقوق تطبیقى است. حقوق کیفرى، همچنین، به شدت از یافته ها و آموزه های جرم شناسى متأثر است. ساز و کارهای پیشنهادى جرم شناسان، در قالب توصیه های فراوان به داخل متون حقوق کیفرى عمومى نفوذ کرده است. برای نمونه، مى توان از نهادهایی نظیر تعلیق تعقیب، آزادى مشروط، میانجیگری کیفرى، قضازدایی، جرم زدایی و کیفرزدایی یاد کرد.

در حال حاضر، تمامی کشورها مجبورند نظام حقوق کیفری داخلی خود را با تحولات و پیشرفت‌های علوم مذکور تطبیق و هماهنگ نمایند. به‌طوری که رشته مطالعاتی حقوق تطبیقی، اهمیت روز افزون پیدا کرده است و در بسیاری کشورها به عنوان یک رشته علمی و دانشگاهی به صورت مستقل مطالعه می‌شود و در کشورهای دیگر در قالب یک مؤسسه یا انجمن به فعالیت‌های روزمره جهت نزدیک ساختن موازین حقوق کیفری کشورها تلاش می‌کند. همانگونه که من در جلد سوم حقوق کیفری عمومی گفته‌ام، هنگام تفسیر بسیاری از تأسیسات و نهادهای حقوقی در قانون مجازات اسلامی ایران بایستی به خاستگاه پیدایش آن‌ها یعنی حقوق غرب توجه کرد.

امروزه، پافشاری کردن بر حقوق کیفری کلاسیک و سنتی خود و تقابل با نهادهای حقوقی بین‌المللی و عدم همکاری مناسب در اجرای آن‌ها، موجب بی‌اعتبار ساختن حقوق کیفری داخلی می‌گردد.

با توجه به تصویب قانون مجازات اسلامی جدید در سال ۱۳۹۲ و پیش‌بینی نهادهای حقوق کیفری بر اساس مطالعات و یافته‌های علوم مختلف، به ویژه علوم جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی کیفری، دو تن از قاضیان، نخبه و دانشمندی و پرتلاش و جستجوگر دادگستری با عنایت به جنبه آموزشی حقوق کیفری، در صدد آگاهی بخشی به مردم جامعه برآمده‌اند و همت بر آن داشته‌اند که با غفرت چهل و نادانی مقابله کنند. از این‌رو، با نگارش شرحی کوتاه بر برخی مواد قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲، خدمتی نو را به جامعه حقوقی، به ویژه، دانشجویان و کارآموزان مراکز حقوقی و کاربردی ارائه نمایند. که مطالعه آن را به هر حقوقدانی پیشنهاد می‌کنم. از این‌رو، از این بنده کوچک خداوند بزرگ خواستند که دیباچه‌ای برای این شرح بنگارم. نگارش دیباچه‌ای از سوی اینجانب که همواره خود را به عنوان شاگردی در جامعه بزرگ حقوقی می‌دانم، آسان نبود. لیکن اصرار قاضیان جوان و پژوهشگر سبب تشویق اینجانب شد. امید فراوان دارد که این کوتاه سخن بتواند شماری از هموطنان ایرانی را نسبت به حقوق خود آگاه کند.

حسین آقایی جنت‌مکان

۱۴ مرداد ماه ۱۳۹۳ خورشیدی

مقدمه نویسندگان

قانون مجازات اسلامی مهم‌ترین قانون کیفری در حقوق وضعی کشورمان است و بنای حقوق کیفری ماهوی بر آن بنیان نهاده شده است. در حقیقت برای شناخت حقوق جزای هر کشور بایستی به قانون مادر آن مراجعه نمود و برای شناخت حقوق کیفری داخلی باید در قانون مجازات اسلامی تعمق نمود و این تعمق همچون یک غواص نیاز به ابزار دارد و ابزار فهم قانون، تفسیر آن است. کتاب پیش رو بدنبال تعمقی بر قانون اصلی کیفری داخلی است و سعی نویسندگان بر آن بوده که ضمن مراجعه به منابع تدوین‌یافته در خصوص قانون جدید مجازات اسلامی، ابهاماتی که در منطوق قانون است را با طی مراحل تفسیر قانون کیفری یعنی تفسیر منطقی یا توضیحی و سپس تفسیر مضیق و به نفع متهم، برطرف سازند و آن مجمل را به مبین تبدیل نمایند. کتاب تألیف یافته جلد نخست، پژوهش تفسیری قانون مجازات اسلامی است که مواد ۱ تا ۱۵۹ را مورد تدقیق قرار داده است و با یاری باری تعالی بدنبال نگارش جلد دوم در آینده‌ای نزدیک که اختصاص به مواد ۱۶۰ الی ۲۸۸ دارد، می‌باشیم.